

BIBLIOTECA REPUBLICANĂ TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ – INCURSIUNE ÎN ISTORIE

*Elena Bordian,
Director BRTȘ*

Rezumat: *Sistemul Național de Informație Tehnico-Științifică a fost creat din instituții de informație tehnico-științifică, care aveau scopul de a acoperi informațional toate domeniile de dezvoltare socio-economică și de a exclude paralelismul în activitatea de cercetare. Măsurile de îmbunătățire a Sistemului au contribuit la dezvoltarea Rețelei de biblioteci tehnice și la crearea Bibliotecii Republicane Tehnico-Științifice. Articolul reflectă etapele de dezvoltare a bibliotecii și este dedicat jubileului de 50 de ani de la fondare.*

Cuvinte-cheie: *sistem de informație tehnico-științific; rețea de biblioteci tehnice; Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică.*

Abstract: *The National Technical and Scientific Information System was created by technical and scientific information institutions, from the aim to cover all fields of socio-economic development from the informational point of view and to exclude parallelism in the research activity. Measures to improve this System have contributed to the development, 50 years ago, of the Technical Libraries Network and to the creation of the Republican Technical and Scientific Library. The article reflects the stages of this library development and is dedicated to the 50th anniversary of the institution.*

Keywords: *technical-scientific information system; network of technical libraries; Technical and Scientific Republican Library.*

Acum, cinci decenii, la 3 iulie 1968, Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică (BRTȘ) își anunța existența prin crearea unei colecții de documente valoroase și relevante pentru cunoaștere, educație, cercetare și inovație. Evoluând în pas cu timpul, și-a redefinit misiunea și rolul de centru info-documentar în domeniul tehnico-științific, aliniindu-se la condițiile actuale ale societății informaționale și cerințele utilizatorului modern. Serviciile tradiționale, completate de alte servicii și produse informaționale electronice, susțin continuu procesul de studiu și cercetare, stimulând ideile și creativitatea, curiozitatea și dorința de a obține noi cunoștințe și abilități. Astfel, biblioteca de azi devine un important spațiu informațional, educațional și cultural pentru întreaga comunitate.

Cu un destin destul de zbuciumat, datorita încercărilor la care au supus-o oamenii și timpurile, Biblioteca a rezistat și nu și-a schimbat niciodată rolul și menirea sa de a păstra, conserva și valorifica patrimoniul intelectual național pe care îl deține și importanța strategică a acestei instituții în dezvoltarea economică a țării.

Constituită în perioada centralizării sistemului informațional național, anii '60 ai secolului trecut, BRTȘ a beneficiat de suport financiar și documentar interstatal din fosta URSS, fiind desemnată ca centru republican specializat de informații tehnico-științifice în RSSM. Prioritățile erau axate pe: înființarea bibliotecilor și centrelor de informație

tehnic-științifică; achiziționarea și completarea centralizată cu documente speciale, reviste științifice și tehnice actuale din diferite țări; implementarea mijloacelor tehnice pentru mecanizarea și automatizarea proceselor de bibliotecă, asistență metodică în activitatea bibliotecilor de la întreprinderi și organizații, precum și pe instruirea continuă a personalului. Unele din prioritățile de acum 50 de ani rămân actuale și astăzi, doar cu un alt format și conținut.

A doua jumătate a sec. XX (anii 1966-1970) s-a remarcat prin acțiuni radicale de dezvoltare a sistemului național de informație tehnico-științifică din țară. Prin Hotărârea Sovietului de Miniștri al RSSM nr. 33 din 01.02.1967 „Privind măsurile de îmbunătățire a sistemului de informație tehnico-științific”, ministerele și departamentele de resort au fost obligate să elaboreze un plan de dezvoltare a sistemului național de informație tehnico-științifică. Acest plan a inclus crearea bibliotecilor și birourilor de informație tehnico-științifică în cadrul instituțiilor de cercetare științifică și de proiectare în construcții. De asemenea, au fost create biblioteci și în cadrul întreprinderilor industriale mari. Sarcina de bază a acestor organisme info-documentare consta în: furnizarea informației în timp util și complet despre realizările științei și tehnicii în țară și peste hotare în baza utilizării mijloacelor tehnice moderne, stocarea, prelucrarea, căutarea și diseminarea informației.

În acest context, a fost emis Ordinul nr.18 al Comitetului de Stat pentru Planificare al Sovietului Miniștrilor al RSS Moldovenești **din 03 iulie 1968 „Privind crearea Bibliotecii Republicane Tehnico-Științifice” în cadrul Institutului de Cercetări Economice și Informație Tehnico-Științifică**. Decizia istorică a pus temelia unui mare proiect de bibliotecă specializată și a obligat Comitetul de Stat pentru Planificare de a crea noi fonduri de brevete de invenții, cataloage industriale și documente normativ-tehnice prin achiziții centralizate din toate republicile URSS și alte 20 de state ale lumii. Scopul principal a fost organizarea serviciilor informaționale și de referință la întreprinderi și organizații pentru a oferi acces la cele mai avansate tehnologii și invenții din acele timpuri pentru a sprijini și stimula dezvoltarea economică a țării.

Hotărârea nr. 384 a Sovietului de Miniștri al RSSM prevedea acoperirea informațională și documentară a tuturor domeniilor de dezvoltare socio-economică. Pentru a exclude paralelismul în activitatea de informare și cercetare, Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a fost desemnată ca principalul deținător de fonduri din republică în domeniul științelor tehnice și agricole, Biblioteca Centrală a Academiei de Științe a RSSM, responsabilă de domeniul științelor naturale și sociale, iar în domeniul științelor medicale – Biblioteca Republicană Științifică Medicală.

Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a trecut prin mai multe etape de dezvoltare. Anii 1968-1971 reprezintă perioada de constituire. Prin decizia Sovietului orașenesc Chișinău a fost oferit localul pentru Institutul de Cercetări Economice și Bibliotecă pe strada Jucovschi 5, orașul Chișinău. Au fost stabilite funcțiile separate ale

ambelor instituții, s-au organizat colecțiile de carte, manuscrise și publicații periodice, documente brevetate, documente normativ tehnice. A fost creat aparatul informațional-bibliografic pentru toate tipurile de documente (cataloge, fișiere).

Completarea centralizată a fondurilor, în perioada respectivă, era un avantaj pentru dezvoltarea bibliotecii. Conform programului de stat, completarea colecțiilor se asigura în mod constant cu brevete de invenții și documente normativ-tehnice, care, ulterior, erau distribuite bibliotecilor și birourilor tehnico-științifice de la întreprinderi și organizații pentru promovarea și experimentarea inovațiilor în sectorul real al economiei naționale.

Următorii cinci ani, 1971-1975, se caracterizează prin îmbunătățirea bazei tehnico-materiale a bibliotecii și transferarea colecțiilor de carte și seriale în edificiul nou pe str. Ion Creangă 45, în care biblioteca se află și în prezent. În această perioadă s-a format contingentul de utilizatori ai bibliotecii, s-au creat noi servicii și oportunități pentru informare și documentare.

Anii '80 pentru Bibliotecă constituie un curs ascendent. Dimensiunii tradiționale i s-a adăugat dimensiunea inovațională, determinată de impactul produs de noile tehnologii informaționale. A început procesul de automatizare a bibliotecii. În anul 1983 au fost achiziționate primele rafturi electronice pentru păstrarea documentelor pe micropurători. Au fost instalate aparatele „Pentakta” și „Microfot” pentru citirea microfîșelor și microfilmelor. Au fost elaborate primele documente tehnologice de utilizare a echipamentului, astfel asigurând compatibilitatea tehnică și metodologică între unitățile materiale pentru citirea documentelor microformat.

Consolidarea și tehnologizarea proceselor în BRTȘ s-au resimțit în perioada anilor 1990-1999. Guvernul RM, Ministerul Economiei Naționale al RM aprobă un șir de acte prin care biblioteca trece la noile condiții de finanțare. În anul 1994 a fost aprobat de către Ministerul Economiei al Republicii Moldova un nou statut al Bibliotecii Republicane de Informație Tehnico-Științifică a Institutului de Cercetări Științifice în domeniul Informației Tehnico-Economice (BRIT a ICSITE), păstrând statul de personalitate juridică. Prin Legea RM „Cu privire la biblioteci (1994) și Hotărârea Guvernului RM nr.610 din 02.07.1997”, BRIT este recunoscută ca Centru Biblioteconomic Departamental pentru rețeaua bibliotecilor tehnice din Sistemul Național de Biblioteci. De suport metodologic și informațional beneficiau peste 80 de biblioteci tehnice de la întreprinderi și organizații. De asemenea, acești ani sunt remarcați prin:

- semnarea acordurilor de colaborare și schimb de documente cu instituții din România (în special cu Institutul Național de Informare și Documentare) Bulgaria, Germania, Italia;

- achiziționarea primului sistem automatizat de bibliotecă „MARC” (1991) și instalarea primelor computere în bibliotecă;

- inițierea Catalogului Electronic (1991), care este implementat în prima versiune a sistemului automatizat IRBIS (1992);

- lansarea în anul 1993 a primei ediții a Indexului bibliografic „Invenții create în Republica Moldova (1963-1992)”;

- întregirea fondului BRIT (1995). Colecțiile de brevete și documente tehnico-normative fiind amplasate în diferite localuri ale municipiului Chișinău au fost transferate în blocul central din str. I. Creangă 45, unde se află și astăzi.

Secolul al XXI-lea vine cu noi viziuni și reorganizări pentru BRIT. În anul 2000, conform ordinului nr. 44 al Ministerului Economiei și Reformelor al RM, biblioteca este lipsită de statutul de persoană juridică și trece în gestiunea economică a Institutului Național de Economie și Informație (INEI). Au urmat ani mai dificili pentru bibliotecă. S-au efectuat modificări și restructurări în statutul, structura și statele de personal ale BRIT. A fost aprobat un nou Regulament de organizare și funcționare a Bibliotecii Republicane Tehnologico-Științifice în cadrul Institutului Național de Economie și Informație (BRTȘ a INEI) de către vice-prim ministrul A. Cucu. Optimizarea cheltuielilor la nivel de stat a redus alocațiile pentru achiziții, echipament, reparații etc. Cu toate acestea, bibliotecarii BRTȘ au demonstrat valoarea colecțiilor, rolul și importanța acestora pentru dezvoltarea economiei naționale și cu susținerea Ministerului Culturii, în persoana Dlui ministru Artur Cozma s-a păstrat titlu de „Instituție cu o deosebită valoare pentru societate” și funcția Centrul Biblioteconomic Republican pentru rețeaua de biblioteci tehnice, aprobate de Ministerul Culturii al RM, prin Ordinul nr.157 din 11.07.2006.

Odată cu modernizarea tehnologiilor de informare și comunicare, extinderea internetului, dezvoltarea competențelor digitale ale utilizatorilor și orientarea acestora spre diverse surse de informare, a sporit necesitatea de a crea noi servicii și produse, de a completa colecțiile de documente tradiționale cu cele digitale, de a instrui bibliotecarii pentru a obține noi abilități în gestionarea și operarea cu noile tehnologii și instrumente, oferite de mediul informațional virtual. S-a depus mult efort pentru a răspunde la provocărilor timpului prin aplicarea și implementarea de noi proiecte de dezvoltare. Grație grantului oferit de Fundația SOROS, biblioteca a obținut 10 calculatoare, 2 servere și un aparat de xerox performant. Prin proiectul internațional *The East Central Europe Journal Donation Project* s-a oferit de acces la publicații periodice electronice în limba engleză din domeniul tehnicii (2004, 2005), iar acordul de colaborare cu AGEPI a permis accesul la baza de date a documentelor brevete în RM.

În urma reorganizării Institutului de Cercetări Economice al AȘM și Institutului Național de Economie și Informație, conform Hotărârii Guvernului RM nr.1326 din 14.12. 2005 „Cu privire la măsurile de optimizare a infrastructurii sferei științei și inovării”, BRTȘ trece în gestiunea Institutului de Economie Finanțe și Statistică, creat în urma fuzionării acestor două instituții de cercetare. În anul 2006, conform noilor priorități și direcțiilor de cercetare instituționale, BRTȘ elaborează o nouă viziune asupra

activității informațional-bibliotecare, păstrând misiunea primordială în conservarea și dezvoltarea patrimoniului de documente speciale, dar și crearea de noi colecții și conținuturi pentru asigurarea informațională a comunității academice și mediului de afaceri.

În anul 2008, Consiliul Științific al IEFS a aprobat „Strategia de dezvoltare și modernizare a BRTȘ pentru anii 2008-2012” care avea scopul de a diversifica formele și metodele de comunicare a resurselor și serviciilor și de a oferi acces liber la colecțiile de documente speciale. A urmat implementarea următoarelor obiectivelor strategice:

- Promovarea publicării rezultatelor științifice în Acces Deschis (an. 2009-lansarea apelului)

- Aprobarea Politicii editoriale privind Accesul Deschis și înregistrarea revistei instituționale „Economie și Sociologie” în Directoriul Revistelor cu Acces Deschis DOAJ (an. 2013)

- Crearea Arhivei Digitale instituționale „Publicații științifice INCE” (an. 2012)

- Achiziționarea softului de bibliotecă WEB IBIS-64 (an. 2011)

- Lansarea paginii WEB www.brts.md. Extinderea accesului la colecțiile bibliotecii prin conexiunea catalogului electronic cu pagina bibliotecii <http://e-catalog.brts.md/> (2014)

- Lansarea Repozitoriului Științific Instituțional (*Repository of National Institute For Economic Research*) <http://dspace.ince.md/jspui/> (an. 2016)

- Diversificarea serviciilor prestate (Servicii bibliometrice, *Ghișeul informațional „Accesul deschis pentru cercetători”*; „Cursuri de instruire gratuite în utilizarea computerului și serviciilor on-line” destinat pensionarilor și persoanelor cu nevoi speciale ș.a.

Toate acestea au contribuit la schimbarea mediului de funcționare a BRTȘ. Crearea și lansarea site-lui <http://brts.md/> a permis conexiunea colecțiilor și serviciilor bibliotecii cu mediul online. Repozitoriul instituțional, bazele de date tematice și alte produse și servicii electronice, precum: „Livrarea electronică a documentelor”, „Diseminarea selectivă a informației” (DSI), „Întrebă bibliotecarul”, au sporit interesul față de bibliotecă și au contribuit la creșterea anuală a numărului de utilizatori virtuali. La fel, sunt în top serviciile de informare și instruire, precum: Ghișeul informațional „Accesului Deschis pentru cercetători”, „Cursurilor de instruire gratuită în utilizarea computerului pentru persoanele defavorizate”, serviciul „Informare și redactare bibliografică”, serviciile bibliometrice etc.

Direcțiile de dezvoltare pentru următorii ani rămân concentrate pe necesitățile și modul de informare a utilizatorilor, pe spații și colecții accesibile și incluzive, informații relevante, ajutor și consiliere pentru toți utilizatorii bibliotecii. Și în continuare vom pune accentul pe calitatea și inovarea serviciilor informaționale, folosirea eficientă a resurselor, transformând biblioteca într-un spațiu public, o infrastructură intelectual-informațională deschisă cercetării, comunicării, învățării și inovării.

Actualmente, pentru Republica Moldova este o prioritate majoră de a contribui la consolidarea legăturii între știință și industrie, ridicarea rolului cercetării în sectorul public și privat pentru a promova „inovațiile deschise” (*Open Innovations*) și a asigura accesul la rezultatele și descoperirile științifice. Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică, în acest sens, are un rol important în asigurarea transferului informației, cunoștințelor și inovațiilor către societate și mediul de afaceri prin implementarea conceptelor „Științei Deschise” (*Open science*), diseminarea rezultatelor științifice, experiențelor inovaționale, documentelor tehnico-normative și legislative actualizate, astfel facilitând cooperarea productivă între cercetarea științifică și mediul de afaceri.

Activitatea bibliotecii se va orienta și în continuare spre tendințele mondiale inerente piețelor informaționale avansate, pentru care sunt prioritare: diversificarea, personificarea și convergența serviciilor informaționale; asigurarea echilibrului de interese ale statului, societății, persoanelor și actorilor de pe piața informațională. În aceste condiții biblioteca are un rol semnificativ în dezvoltarea științei, educației și culturii în Republica Moldova.

Referințe bibliografice

1. INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE. BIBLIOTECA REPUBLICANĂ TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ. Anul 2018 - 50 de ani de activitate a BRTȘ: „Biblioteca în era digitală: noi paradigme pentru educație și cercetare”: raport de activitate. Aprobă la Consiliul Științific al INCE, 21 decembrie 2018. Chișinău: Complexul Editorial al INCE, 2018. 40 p.
2. INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE. BIBLIOTECA REPUBLICANĂ TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ. Politica Instituțională a Institutului Național de Cercetări Economice privind Accesul Deschis la informație. Aprobă la Consiliul Științific al INCE, 27 februarie 2017. 2 p.
3. REPUBLICA MOLDOVA. MINISTERUL CULTURII. Regulament privind activitatea metodologică în cadrul Sistemului Național de Biblioteci din Republica Moldova: ordin nr. 02 din 13 ianuarie 2016. Anexa nr. 1. 2016. 10 p. [cită 10 ianuarie 2019]. Disponibil: http://cbn.mc.gov.md/sites/default/files/document/attachments/Regulament_activitatea_metodologica_SNB_aprobat_MC.pdf
4. TĂTĂRESCU, Iulia. Biblioteca Republicană de Informație Tehnico-Științifică la 30 ani. In: Magazin Bibliologic. 1999, nr. 2/3, pp. 19-20. ISSN 1857-1476.
5. МОЛДАВСКИЙ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИИ И ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ ГОСПЛАНА МССР. МолдНИИНТИ. Кишинэу: МолдНИИНТИ, 1977. 19 с
6. МОЛДАВСКИЙ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИИ И ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ ГОСПЛАНА МССР. РЕСПУБЛИКАНСКАЯ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА. Научно-технические библиотеки Молдавии: справочник. Кишинэу: МолдНИИНТИ, 1978. 77 с.
7. МОЛДАВСКИЙ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИИ И ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ ГОСПЛАНА МССР. Научные и научно-технические библиотеки Молдавии. Кишинэу: МолдНИИНТИ, 1971. 47 с.